

FINANTSINSPEKTSIOON

Eesti Väärtpaberikeskus
Krediidiasutused
Pensionifondivalitsejad

07.06.2012 nr 4.11-3.1/1528

MÄRGUKIRI

Kohustusliku kogumispensioni turustamisel kontohaldurile teadaoleva teabe kasutamisest

Vastavalt Eesti väärtpaberite keskregistri seaduse (EVKS) § 38 lõikele 1 teostab järelevalvet registripidaja, kontohalduri, kindlustusandja ja esindajakonto omaja üle Finantsinspeksioon Eesti väärtpaberite keskregistri seaduses, väärtpaberituru seaduses, kogumispensionide seaduses, kindlustustegevuse seaduses ning krediidiasutuste seaduses sätestatud korras ja ulatuses. Finantsinspeksioonil on muu hulgas õigus kontrollida registripidaja, kontohalduri, kindlustusandja ja esindajakonto omaja tegevuse vastavust EVKS-ile ja muudele nende tegevust reguleerivatele õigusaktidele (EVKS § 39 p 1).

Finantsinspeksioonile teadaolevalt on pensionifondivalitsejad sõlminud kohustuslike kogumispensionide osakute turustamise korraldamiseks (edaspidi osakute turustamine) lepinguid krediidiasutustega, kes on ühtlasi ka kontohaldurid EVKS-i tähenduses. Käesoleva märgukirja eesmärk on selgitada kontohalduri kohustust hoida osakute turustamise ja kontohaldusega ning valikuavalduste käsitlemisega seotud tegevused lahus, seejuures selgitada keeldu, mille kohaselt kontohalduril ei ole pensionifondide osakute turustamisel õigus kasutada ja töödelda isikuandmeid, mis on usaldatud ja kättesaadavad kontohaldurile seoses kogumispensionide seadusest tulenevate ülesannete täitmisega.

Seega pensionifondi osakute turustamisel (nt kliendirakendustes esitatavad võrdlused, investeerimisenõustamisel esitatav teave ja ettepanek vahetada kohustuslikku pensionifondi jmt tegevus) tuleb isikul, kes on samaaegselt kontohaldur kogumispensionide seaduse ülesannetes, ennast vajadusel varustada soovitud andmetega fondivalitsejalt või teisest õiguspärasest allikast.

Kogumispensionide seaduse § 17 lõike 7 alusel pensionikontole kantavate andmete loetelu kehtestamine, samuti pensionikontol kannete tegemine, kannetest isiku teavitamine ning tasu võtmine pensionikonto pidamisega seotud teenuste eest toimub investeerimisfondide seaduses, EVKS-is ning nende alusel kehtestatud õigusaktides ning registripidaja hinnakirjas sätestatud tingimustel ja korras. Kogumispensionide seaduse § 16 lõike 1 alusel esitab isik valikuavalduse enda valitud Eesti väärtpaberite keskregistri kontohaldurile või kindlustusandjale, kelle suhtes kohaldatakse EVKS-i § 37¹ alusel kontohalduri staatust, kirjalikult või kirjalikku taasesitamist ja isiku identifitseerimist võimaldaval kujul.

Vastavalt EVKS § 31 lõikele 5 on kontohalduril õigus seoses väärtpaberikontoga registrisse kantud andmeid töödelda, sealhulgas selliste andmetega tutvuda, üksnes ulatuses, mis on vajalik vastava

väärtpaberikonto omajaga sõlmitud lepingu või kontohaldurile õigusaktidega pandud kohustuste täitmiseks. Kontohalduril on õigus väljastada registrisse kantud andmeid üksnes õigusaktides ettenähtud juhtudel ja korras. Kontohalduri töötajad ja juhtorganite liikmed on nii kontohalduri teenistuses olles kui ka pärast seda kohustatud hoidma tähtajatult saladuses kõiki registriesemeks olevaid andmeid, mis on neile teatavaks saanud kontohalduri teenistuses olles.

EVKS § 7 sätestab andmete loetelu ning isikud, kelle on õigus tutvuda Eesti väärtpaberite keskregistri andmetega. EVKS § 7 lg 6 sätestab, et registri andmetega tutvumine muude kui sama paragrahvi lõigetes 1-3 nimetatud isikute või asutuste poolt ja muul kui seal sätestatud viisil on lubatud üksnes seadusega sätestatud ulatuses ja korras. Pensionikontole kantud ja sellega seotud andmete kohta võib registripidajalt teavet saada ka vastava pensionifondi valitseja, kuid see õigus on sätestatud pensionifondivalitsejale iga tema poolt valitsetava pensionifondi osakuomaniku kohta (EVKS § 7 lg 3¹ ja 3²).

Finantsinspeksioon on seisukohal, et EVKS § 31 lg 5 laieneb ka kohustusliku kogumispensioni kontodele ja nendega seotud valikuavalduste menetlemisele. Eeltoodust tulenevalt saab kontohaldur töödelda (sealhulgas selliste andmetega tutvuda) isikute andmeid üksnes ulatuses, mis (i) on vajalikud väärtpaberikonto omajaga sõlmitud lepingu või (ii) kontohaldurile õigusaktidega pandud kohustuste täitmiseks. Finantsinspeksioon hinnangul EVKS § 31 lg 5 osundab üksnes lepingule, mis reguleerib suhteid väärtpaberikonto haldamisega seonduvalt. Kohustusliku kogumispensioni konto osas puudub praktikas kontohalduril pensionikonto omajaga sõlmitud leping EVKS § 31 lg 5 tähenduses, sest pensionikonto avatakse kohustatud isikule seaduse alusel. Seega langeb ära alus töödelda pensionikontoga seotud andmeid väärtpaberikonto omajaga sõlmitud lepingu täitmiseks. Kontohaldurile jääb õigus seoses kohustusliku kogumispensioni kontoga registrisse kantud andmeid töödelda kontohaldurile õigusaktidega pandud kohustuste täitmiseks. Sealjuures mõistab EVKS § 31 lg 4 andmete töötlemise all ka selliste andmetega tutvumist.

Täpsemalt on isikuandmete töötlemise mõiste sisustatud isikuandmete kaitse seaduse (IKS) §-s 5, mis sätestab järgmist: „Isikuandmete töötlemine on iga isikuandmetega tehtav toiming, sealhulgas isikuandmete kogumine, salvestamine, korrastamine, säilitamine, muutmine ja avalikustamine, juurdepääsu võimaldamine isikuandmetele, päringute teostamine ja väljavõtete tegemine, isikuandmete kasutamine, edastamine, ristikasutamine, ühendamise, sulgemine, kustutamine või hävitamine, või mitu eelnimetatud toimingut, sõltumata toimingute teostamise viisist ja kasutatavatest vahenditest.“

Finantsinspeksioon soovib käesoleva märgukirjaga rõhutada, et krediidasutus, mis on samaaegselt kontohaldur ning kohustusliku kogumispensioni osakute turustaja, peab hoidma lahus oma erinevad funktsioonid. Krediidasutusel on õigus kohustusliku pensionifondi osakuomanikuga seotud andmeid töödelda üksnes ulatuses, mis tuleneb seadusest ning asjaolust, et ta on sõlminud kontohalduri lepingu Eesti Väärtpaberikeskusega. Fondivalitsejal on õigus oma kohustuste paremaks täitmiseks kolmandatele isikutele edasi anda investeerimisfondide seaduse (IFS) § 10 lõikes 1 nimetatud tegevusi, muuhulgas sõlmida leping kohustuslike pensionifondide osakute turustamise korraldamiseks (IFS § 73 lg 1). Nimetatud lepingu võib fondivalitseja sõlmida ka krediidasutusega, kes ühtlasi täidab kontohalduri ülesandeid, kuid selline leping ei muuda kontohalduri kohustust hoida osakuomanikuga seotud andmeid, mille ta saab seoses seadusest tulenevate ülesannete täitmisega, kolmandate isikute ees saladuses, samuti ei ole kontohalduril lubatud selliseid andmeid kasutada enda või sarnase majandushuviga seotud isikute muudes (äri)huvides.

Kontohalduri juhtorganite liikmetel ja ka töötajatel on kontohalduri teenistuses olles kui ka pärast seda kohustus hoida tähtajatult saladuses kõiki registriesemeks olevaid andmeid, mis on saanud neile teatavaks kontohalduri teenistuses olles (EVKS § 31 lg 5). Kui kontohalduri töötaja, sageli investeerimishuvitaja või teller, täidab ka kogumispensioni turustamisega seotud ülesandeid, siis puudub asjaspepuutaval töötajal Finantsinspeksiooni hinnangul tulenevalt EVKS § 31 lg-st 5 õigus töödelda turustamistegevuse raames või eesmärgil andmeid, mis on talle teatavaks saanud kontohalduri teenistuses olles. Finantsinspeksioon täpsustab, et pensionifondivalitsejal on õigus saada teavet pensionikontole kantud ja sellega seotud andmete kohta EVKS § 7 lõigetes 3¹ ja 3² sätestatud ulatuses ning kasutada saadud teavet ka oma turundustegevuses. Finantsinspeksiooni hinnangul peab krediidasutus, kes täidab nii kontohalduri kui ka kohustusliku kogumispensioni osakute turustaja ülesandeid, tagama läbi vastavate

koolituste ning organisatsioonisiseste lahenduste olukorra, kus tema töötajad mõistavad oma töö erinevaid funktsioone ning sellest tulenevaid võimalikke huvide konflikte.

Isikuandmete töötaja on kohustatud isikuandmete töötlemisel lähtuma muuhulgas (i) eesmärgikohasuse põhimõttest ehk isikuandmeid võib koguda üksnes määratletud ja õiguspärase eesmärkide saavutamiseks ning neid ei või töödelda viisil, mis ei ole andmetöötlemise eesmärkidega kooskõlas; ning (ii) kasutuse piiramise põhimõttest ehk isikuandmeid võib muudel eesmärkidel kasutada üksnes andmesubjekti nõusolekul või selleks pädeva organi loal (IKS § 6). Finantsinspeksioon viitab isikuandmete töötlemise kontekstis eesmärgikohasusele ja kasutuse piiramise põhimõttele eelkõige põhjusel, et Finantsinspeksioonis toimunud ümarlaual jäi kõlama väide, justkui võiks kohustusliku pensionifondi osakute turustaja rollis olles kontohaldurile kättesaadavat konfidentsiaalset informatsiooni töödelda ka juhul, kui seda ei tehta otseselt kontohaldurile õigusaktidega pandud kohustuste täitmiseks, kuid kui isik, kellele turustustegevus on suunatud, on sõlminud turustaja rollis oleva krediidasutusega väärtpaperikonto lepingu ja talle kohalduvad panga üldtingimused, millest tuleneb üldist laadi volitus andmete töötlemiseks. Finantsinspeksioon selgitab veel kord, et EVKS § 31 lg 5 osundab üksnes lepingule, mis reguleerib suhteid väärtpaperikonto haldamisega seonduvalt, millist lepingut pensionifondi osakuomanikuga ei sõlmita. Seega ei võimalda sellist laadi üldine volitus piiramatult ulatuses andmete töötlemist ja nende turustustegevuses kasutamist. Töötlemisel väärtpaperikonto omanikuga seotud andmeid ja kasutades vastavaid andmeid viidatud isikule kohustusliku kogumispensioni müügiotsuses, väljutakse kontohaldurile seadusega pandud kohustuste täitmisest.

Finantsinspeksioon mõnab, et õigusaktidega ei ole täpsemalt reguleeritud olukorda, kus kontohaldurisse tuleb nõustamisele isik, kes ise näitab huvi saada teavet oma kohustusliku kogumispensioni konto kohta – kui palju osakuid, millises väeringus ning millise pensionifondi osakuid ta omab jmt. Antud olukorras faktilise teabe väljastamisel tuleb Finantsinspeksiooni hinnangul lähtuda järgmistest eeldustest: (i) sellise teabe saamiseks on olemas selgelt väljendatud kliendi või potentsiaalse kliendi initsiatiiv ja huvi; ning (ii) esitatav teave ning selle edastamise laad ei tohi olemuslikult vastuollu minna EVKS § 31 lõikes 5 sätestatud mõttega ehk kontohalduril on õigus seoses kohustusliku kogumispensioni kontoga registrisse kantud andmeid töödelda üksnes ulatuses, mis on vajalik kontohaldurile õigusaktidega pandud kohustuste täitmiseks. Seega kontohalduril tuleb kirjeldatud juhul andmete töötlemisel piirduda üksnes vastava isiku andmetega, seejuures ei ole tal õigust näiteks kasutada registrist andmeid teiste isikute kohta (sh teised pensionifondid jmt), milliste andmete suhtes omab ta juurdepääsu üksnes tulenevalt kontohalduri staatusest, kasutades vastavast registrist saadud andmeid.

Ehkki õigusaktid ei käsitle otseselt ka andmete (eelkõige kontoseis, tehingute faktiline ajalugu jmt – nt vastavate andmete kuvamine internetipangas vmt) avaldamisega seonduvat, siis asub Finantsinspeksioon seisukohale, et tegemist on osakuomanike varaliste õiguste osas olulise teabega ning kontohalduril on õigus sellist teavet konkreetsele isikule avaldada. Finantsinspeksioon on seisukohal, et selliste faktiliste ja reaalseid olukordi käsitlevate andmete (ilma hinnanguteta) avaldamine on olemuslikult seotud seadusest tulenevate ülesannete täitmisega. Ehkki seadus sellist avaldamist ei käsitle, ei saa isiku varaliste õiguste varjamine tema enda ees ja kontohalduritele vastava avaldamise takistuse panemine kuidagi olla seaduse eesmärk ning olla kasulik kohustusliku pensionisüsteemi korrapärasele ja efektiivsele toimimisele. Sellegipoolest ei saa osakute turustajast kontohaldur kasutada vastavat teavet omal initsiatiivil pensionifondi osakute turustamise korraldamise ülesande täitmisel.

Krediidasutuste seaduse § 88 kohustab krediidasutusi, selle juhte ja töötajaid, töötlemata pangasaladuseks olevaid andmeid kooskõlas isikuandmete kaitse seaduse sätetega ja hoidma neile teada olevat pangasaladust tähtajatult. Sama paragrahvi lõike 1 kohaselt käsitatakse pangasaladusena kogu teavet ja hinnanguid, mis on krediidasutusele teatavaks saanud tema või teise krediidasutuse kliendi kohta. Pangasaladuse kohustuse hoidmise rikkumise eest karistatakse rahatrahviga tulenevalt krediidasutuste seaduse §-st 134¹⁰. Isikuandmete töötlemise nõuete rikkumise eest karistatakse rahatrahviga tulenevalt isikuandmete kaitse seaduse §-st 42.

EVKS § 38 lg 2 kohaselt teostab järelevalvet krediidasutustest kontohaldurite tegevuse üle Finantsinspeksioon krediidasutuste seaduses, EVKS-s ja nendest tulenevates õigusaktides sätestatud korras. Finantsinspeksioonil on õigus vajadusel teha EVKS-st ja teistest õigusaktidest tulenevate nõuete

rikkumise lõpetamiseks registripidajale ja kontohaldurile täitmiseks kohustuslikke ettekirjutusi (EVKS § 39).

Õigusaktides või registripidajaga sõlmitud lepingus sätestatud nõuete rikkumise korral kontohalduri staatuses tegutseva isiku poolt, samuti tema mittevastavuse korral õigusaktides või registripidajaga sõlmitud lepingus sätestatud nõuetele, on registripidaja nõukogul õigus otsustada kontohalduri staatuses tegutsemise täielik või osaline peatamine, kui see on vajalik, et kaitsta väärtpaberikonto omajate õigusi (EVKS § 35 lg 1). EVKS § 36 kohaselt, kui tegemist on nõuete olulise rikkumisega, on registripidaja nõukogul õigus tühistada kontohalduri staatus, kui nõudeid rikkunud või nõuetele mittevastava isiku tegutsemine kontohaldurina on võimatu või kui see kujutaks otsest ohtu väärtpaberikonto omajate õigustele.

Küsimuste korral vastame lahkesti.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Kaido Tropp
Juhatuse liige

Andre Nõmm 6 680 520
andre.nomm@fi.ee

Kristel Uus 6 680 548
kristel.uus@fi.ee

